

Dr. Párdányi Miklós, a budai József Attila Gimnázium igazgatója búcsúztatta

1996. április 2-án

Dr. Szabó Dezső
(1907 – 1996)

1907. október 31-én született a Vas megyei Nemeskeresztúron, hétgyermekes paraszti családban. Elemi iskolába a Veszprém megyei Karakószörcsökön járt, a gimnáziumot a pápai református gimnáziumban végezte, ahol 1927-ben érettségizett.

Az irodalom szeretete alapozta meg pályaválasztását: 1928-tól 1933-ig a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karának volt hallgatója, magyar és német szakon szerzett középiskolai tanári oklevelet.

Mint állástalan diplomás 1934-től 1936-ig budapesti középiskolákban német nyelvi tanfolyamat vezetett, 1936-tól 1941-ig a szegedi Állami Klauzál Gábor gimnáziumban tanított kisegítő, óraadó tanárként. Itt tette le 1938-ban a latin nyelvi tanári alapvizsgát is. „Állami gimnáziumi rendes tanár”-nak csak 1940-től nevezték ki.

1941-ben áthelyezték Kolozsvárra, ahol 1948-ig a Bólyai János Tudományegyetem gyakorló főgimnáziumában és több középiskolában tanított. Doktori vizsgát is tett 1945-ben Kiss József „A Hét” című szépirodalmi hetilapjáról.

1948 augusztusában családjával haza kellett költöznie, mert a román állam külföldi állampolgárok számára nem adott további működési engedélyt. Így 1948 szeptemberétől a budapesti Állami Szent Imre Gimnáziumban kapott tanári beosztást, 1952-től pedig ugyanezen, de akkor már József Attila Gimnázium igazgatóhelyettesi munkakörével bízták meg.

Közszeretetnek örvendő személyiség volt, aki a napi munkán kívül igyekezett újabb feladatokra is bízni az ifjúságot. 1962-ben elindította a József Attila gimnáziumok szavalóversenyét, mely évenkénti hagyománnyá vált. Az iskola életében szívvel-lélekkel eltöltött két tevékeny évtized után, 1970-ben ment nyugdíjba.

Említést érdemel az iskolán kívüli, részben szakmai, részben közéleti tevékenysége is. Így pl. az 1930-as években végzett cserkészmunka, 1941-1948 között az erdélyi magyar tanügyi kérdésekben való közreműködés, az 1950-es években a dolgozók esti gimnáziumában való tanítás, vagy az 1960-1970-es években körzeti tanácstagként egy kisebb lakóterület életének egyengetése, javítása.

Pedagógiai pályafutásának és közéleti munkájának eredményeit vezetői és följebbvalói többször méltányolták. Legkifejezőbb az 1970-ben kapott „Az oktatásügy kiváló dolgozója” kitüntetés, valamint az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanácsától az Arany oklevél az „ötven” (1984-ben), illetve a Gyémánt oklevél a „hatvan éven át kifejtett értékes szakmai tevékenység elismeréseként” (1993-ban).

A nyugdíjas éveket elsősorban családja körében töltötte, még dolgozó felesége, három felnőtt gyermeke és hét növekedő unokája között. Felesége elvesztése után továbbra is odaadó szeretettel szolgálta családját, míg 1996. március 7-én (egy szép tavaszi délután) váratlanul költözött el a földiek köréből.

*Nincs senkiben nagyobb szeretet annál,
mint ha valaki életét adja barátaiért.
(János evangéliuma 15. rész 13. verse)*

Igehirdetés dr. Szabó Dezső, gyémántdiplomás középiskolai tanár temetésén a Farkasréti temető Hóvirág utcai ravatalozójában 1996. április 2-án.

Életet adni

Ha igaz, hogy az embernek egyetlen olyan alkotása van, amely igazán túléli: a saját gyermeke, akkor igaz az is, hogy az ember a földön a legtöbbet a szüleinek köszönheti. Igaz Szent Ágoston szava: mindent, ami vagyok, anyámnak köszönhetem.

„Mindent köszönünk neki!” – olvassuk a gyászjelentésen. S valóban: el lehet-e sorolni, leltárba lehet-e venni ezt a mindent?

El lehet-e sorolni, amit legszűkebb családjában tett: testvéreit taníttatta diákéveiben. Három gyermekét (György, Gyöngyi, Réka) fölnevelte, diplomát adott kezükbe, műveltségbe vezette őket, igényességre tanította. Felesége tudományos munkáját önzetlenül támogatta és segítette.

El lehet-e sorolni, amit tanárként tett és élet: nyugodt, derűt sugárzó, csendes a nagylétszámú fiúosztályok tanáraként. József Attila szavalóversenyek kezdeményezője. Megéreztetett valamit a magyar irodalom szépségéből, túl azon, ami a megengedett és kötelező anyag volt az ötvenes évek végén. Közéleti emberként élt, felelősséget vállalva a mindennapi kötelességen túl.

El lehet-e sorolni, amit idős korában tett és élt: tragikus balesete után, amikor elvesztette feleségét, de szinte csodával határos módon visszakapta saját életét, nem megkeseredett és megfásult ember lett, hanem unokák nevelője, tanára, játszótársa. Csodálatos mindenese volt a családnak, aki – mint egész életében – semmi munkától, tevékenységtől nem fél: nem minden magyar-német-latin szakos tanár képes arra, hogy bohócruhát varrjon vagy tortát készítsen, faházat építsen...

Talán nem is tartjuk egészen a helyhez illőnek ezt a felsorolást. Temetés alkalmával, ravatal mellett, csak az élet legnagyobb, legkomolyabb dolgairól szoktunk emlékezni. Pedig éppen ez a felolvasott íge, Jézus búcsúbeszédeinek mondata, a gyászjelentés mottója bátorít, hogy Szabó Dezső életének ezekre a momentumaira is emlékezzünk. „...ha valaki életét adja...” – mondja Jézus. A görög ezt úgy mondja, ha valaki a pszüchéjét adja, a latin így, ha valaki az animáját adja. A gondolat tehát nem az, hogy ha valaki az életét önpusztítóan odadobja, hanem ha valaki másokért él.

Mindezt 40 évvel ezelőtt az iskolapadból úgy láttam, hogy Szabó Dezső ezt vidám szívvel teszi, mintha mondaná: mert ez az élet, ez a jó élet, a jó élet rendje, és mintha mondaná, de nem mondta: ez az Isten jó rendje. De amikor öt évvel ezelőtt az osztálytalálkozón hozzám lépett és arra kért, hogy végezzem el majd az egyházi szertartást porai fölött, nem éreztem törést vagy ellentétet. Kívánsága és élete egybecsengett számomra.

Mintha addigi élete is már tükrözte volna az Úr szavát: „nagyobb boldogság adni, mint kapni” (ApCsel 20,35).

Barátaiért

„mint ha valaki életét adja barátaiért”

A legnagyobb valóban a barátok, a hozzánk tartozók iránti szeretet lenne? Igen! Hiszen hogyan lenne igaz a messziek iránti odaadás, ha a közelieket elhanyagoljuk? Hogyne lenne a helytállás legnagyobb próbája éppen az, ami a mindennapokban szükséges!

Éppen ez a legnagyobb szeretet a nem egyszeri hősi áldozat, hanem az életünk, pszüchénk és animánk napról napra újbóli megtagadása, önfeláldozása a mieinkért.

Szeretet

„Nincs senkiben nagyobb szeretet annál”

Az Újszövetség egyértelmű abban, hogy a szeretet nem pusztán szó. A szeretet életfolytatás. Nem a barátság, a filia értelmében, ahol egyenlő társak gazdagítják egymást és jól érzik magukat a másik társaságában. A szeretet, agapé, önfeláldozó, ajándékozó, nem a viszonzásra néző szeretet.

Éppen ezért ez a szeretet, mely az életet kész adni, túlmutat önmagán. Ámulatba ejt, mint Kosztolányi a Hajnali részegségben: „mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak vendége voltam”. Nem azt látja, lám, mit tettem, hanem azt, milyen sokat kaptam.

Ez a szeretet túlmutat önmagán, Jézusra mutat. A nagyheti passió megrendítő üzenete, hogy a jézusi szeretet mellett milyen szegények is vagyunk. Szabó Dezső lenne az első, akik tiltakozna, elhárítaná, hogy őt dicsérjék, neki köszönetet mondjanak. Ez a dolgok rendje, mondaná. Ki tudja melyik nemeskeresztúri ős Istenre figyelése, melyik régi prédikátor igéje, melyik költő ríme hatott közre abban, hogy valamit az ezer íziglen való áldásból éreztethessen meg övéivel Szabó Dezső.

Akinek, tanár lévén, a szavak voltak a mestersége, de a szeretet cselekvése az élete – legyen és maradjon ő Jézus szeretetére utaló követ.

S Jézus szeretete, aki elé a legnagyobbak is úgy állnak, mint szegény koldusok, takarja be őt is, szeretteit is irgalma palástjával.

Dr. Reuss András